

Lo Catalanista

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya

Redacció y Administració

Carrer Travessia Rambla, 9.

La correspondencia al Director.

Los originals no 's tornan.

Del Manifest de la UNIÓN CATALANISTA del día 16 de Mars de 1897

«Enteném que han de quedar á càrrech del poder central del Estat espanyol las relacions internacionals, l' exèrcit de mar y terra, las relacions econòmicas d' Espanya ab los demés païssos, la construcció d' obras públicas de caràcter general, la resolució de totas las cuestiones y conflictes inter-regionals y la formació del pressupost anyal de gastos, al que edurán contribuir las regions á proporsió de sa riquesa; tot ab la organisació corresponent y adecuada.

Pero enteném que correspon al Poder regional lo régimen intern de Catalunya, y que ha de constituhirse aquesta mantenint lo temperament expansiu de sa legislació y segons sas necessitats y son modo de ser.

En consecuenca, volém la llengua catalana ab caracter oficial y que sian catalans tots los que á Catalunya desempenyin cà-

rrechs públics: volém Corts catalanas, no sols per estatuhir nostre dret y lleys civils, sino tot quant se refereixi á la organisació interior de nostra terra: volém que catalans sian los jutjes y magistrats, y que dintre de Catalunya 's fallin en última instancia 'ls plets y causas; volém ser árbitres de nostra administració, fixant ab entera llibertat las contribucions é impostos, y volém en fi, la facultat de poder contribuir á la formació del exèrcit espanyol per medi de voluntaris ó diners, suprimint en absolut quintas y llevas en massa y establint que la reserva regional forsoza presti servey tantsols dintre de Catalunya.

Aquest es nostre catalanisme dintre d' Espanya; aquest es lo nostre regionalisme dins de Catalunya. Aixó es lo que volém; per aixó aném; á n' aixó arriborem á no rigrar gayre.»

ANUNCIS OFICIALS

BANCH DE SABADELL

La Junta de Govern d' aquesta Societat en sessió de ahir, acordá senyalar lo día 16 del próxim Febrer, hora de las deu del matí y local del Banch pera la celebració de la Junta general ordinaria que prevé l' art. 17 dels Estatuts socials.

Los Senyors accionistas que desitjin concurrir, podran efectuar lo dipòsit de vint accions, á lo menos, que se exigeix per l' art. 16, durant los días feyners del 3 al 11 inclussiu del citat més, de quatre á cinch de la tarde.

Y en cumpliment de lo establert per los arts. 13 y 29 del Reglament general, se expedeix la present convocatoria, pera coneixement dels interessats.

Sabadell 9 de Janer de 1902.—Lo President accidental, *Joseph A. Durán*.—P. A. de la J. de G. *Joseph Círrera*, Secretari.

LA ENERGÍA.—SABADELL

Tenint aquesta Societat d' omplir la plassa de Tenedor de llibres, se posa en coneixement de totas quantas personas se cregan aptas pera ocuparla, que poden dirigir-se per escrit á aquesta Administració dintre 'l terme de 15-dias de la fetxa, especificant los càrrechs d' índole análoga y 'l temps que 'ls haguessin desempenyat, advertint que serán preferits los quins posseheixin la llengua francesa.

Sabadell 23 Janer 1902.—Per «La Energía» L' Administrador, *J. Capmany*.

Antoni de G. Capmany

La festa de Sant Antoni

A mon benvolgut amich en Joaquim Forcada.

Al sortejar la Germandat al banderado, la sort vá escullir á n' en Llorens, el mosso d' en Titus, un xicot de vinticuatre anys, sapat y alt com un sant Pau. Ni fet exprés. Semblava qu' haguessin triat 'l més ben plantat d' entre aquella colla d' homes de cara colrada y de mirada farrenya. Ell no s' hi veyá pás.— ¡Quína patxoca feré!—s deya ell mateix—ab aquell caball bigarrat y jove que l' amo vá comprar á la fira de Sant Cugat. ¡Vatúa 'l mon dolent! ¡quína festassa que se 'm prepara! Ya cal que 'l sastre 'm faigi un trajo que n'hi haigi per embadocarshi, un trajo com una *llivita*. ¡Reíra de bet! aquell día sí que l' olla gran ha d' anar dins de la xica. ¡Ah! quín gotxot que faré ab 'l *Diamanta*, ell que posa 'l coll tant *tiesso* y ab aquell galop tant guerrero. Jo ab el trajo de tricot, ab la corbata vermella, ab las botinas de xarol, ab 'l seu barret *congo*, y á la má esquerra l' arrienda, á la dreta la bandera... ¡Ah! vatuanell! sembla que ja m' hi trobi. Aquell día sí, que la Merceneta quant 'm veigi, si no queda enamorada de mi ¡llamp se la emporti!—

Durant aquells vuyt dias avans de Sant Antoni, tot eran somnis de gran festassa. Primer que tot, vá ser anar á cal sastre pel trajo, quí 's vá veurer no poch apurat per ferlo ab vuyt dias. Ja no l'hi asseguraba, pero al veurer l'esverament d'en Llorens que -costi 'l que costi—deya—ó si de cás vaig á buscarlo á Barcelona ¡vatuanell!—el pobre home s' hi vá comprométrer.

En Titus també se 'n veyá un bull, puig moltras cosas eran las que l'hi feya 'l revés. ¡Vés qu' havia de fer pobre xicot! si el seu somni daurat havia sigut sempre per ser banderado. Y are que s' hi trobava, es clar, tot era fer preparatorias per la diada y ferho anar tot de dalt á baix. Una cosa per ferla, ferla ben feta, com ell deya.

Y tot aixó no ho feya pás per ell, nó, ho feya no més per la Merceneta, la filla del baster, la que l'hi tenia 'l cor robat temps há y no se l'hi havia declarat may... may! fins 's dava vergo-

nya de dirho. Ell, un xicot tant després per tot. ¿y nó gosar per una cosa tant senzilla? ¡Qué misterios es l' amor!—Més ja vindria, ja,—pensava.—El dia de Sant Antoni ha de ser el día més felís de la meva vida.—

*
* *

Per fi, vá venir 'l gran día.

La vigilia, ab tot y haver anat al llit no gayre d'hora, quant hi sigué no 's podia adormir de cap manera, no poguentse treurer las caborias del cap. A las quatre ó quarts de cinch de la matinada, ja cansat de rabejarshi, 's vá llevar, y ja desd' allavors fins á l' hora d' anar à benehir no vá parar més. Quant va tenir 'l caball llest del pinso, abeurat y á punt de guarnirlo, se 'n vá anar á treurer las cocas del armari y ja las vá posar sobre la taula, á punt de refrescar, no faltanthi sobre tot 'ls imprescindibles bots de mistela de la dolsa y d' ayguardent de la bona. Tot estava á n' al seu punt. No més hi faltava la colla. Mes no ván trigar pás gayre á anarhi, puig mentres ell s' estava al quarto atrafegat cordantse 'l coll de la camisa ja 'm sent una veu forta, que recargolant una *lletania*, diu:—Aboca més que paga l' amo avuy.—Quant estigué mudat, y se 'n vá anar al menjador, en Garbat, un de la flamarada, aixís que 'l veu exclama:—Miratel, ja 'l tením aquí, al trapella. Semblava que de bon matí ja volguessis escorre 'l bulto. Vaja! qu' ab aquest trajo nou y ab aquest garbo tant sandunguero ¡refoscas! vás á conquistar las mossas que *prasomeixan* ab més *prastigi* qu' una princesa.—Y aixís, ab enrahonaments per l' istil y ab bravadas de tabaco y ayguardent ván anar refrescant ab gran gatzara.

A tres quarts de nou, desfilats pel carrer ja se 'n anavan cap á l' iglesia. ¡Quín goig que feyan! ab las coloraynas dels plumeros movedissos y guarniments dels caballs; rumbejaban com si fossin els hereus de lo bo y millor del poble.

Conmoguts y sotraguejats pel espatech de la xaranga, tots anaban altius y orgullosos, no pensant res més qu' ab la diada.

Més en Llorens, que ja había passat per davant de cal baster, estava tot neguitós, perque no había vist la Merceneta.—¡Que 's estrany! murmuraba.—Pot ser no hi era á casa seva. Pot ser la

veuré pel carrer. Pot ser més tart!—Y murmurant aixó, van arribar á l' iglesia.

Després de benehir, al portar el caball á l' estable y al anar y tornar del ofici, tampoch la va veurer. Si be estava molt decoratjat, ¡pobre Llorens! no se 'n va anar á dinar sense l' esperança de veurerla à la tarde ó 'l vespre á n' el ball. ¿Com no la veuria? ¡Sería volguerho fer expressament!

*
* *

Els carrers estavan tots atapahits de gent. Tothom volía veurer la passada. Y com que tothom coneixia á n' en Llorens y l' hi guardaban veras simpatías, lo volían veure, es clar.

—Avuy si, deya una dona ab unas altrás,—que 'l Llorens no sembla 'l mosso de 'n Titus. Mireusel ab quina parsimonia que porta la bandera. Be 's veu prou que la dú satisfet. A n' ell li deu semblar qu' es el *capitan caneral*.

Y era ben al revés. Ell no més pensaba ab la Merceneta. Y si aquellas donas no 'l retallavan per aixó, era perque casi ningú n' estava enterat.

Ja s' acostaban al carrer de cal baster, y 'l cor li tremolaba.

Aixís que va tombar el cantó ¡quina fredor d' esglay l' hi va corre dintre 'l cos! Ella s' estava al balcó tota riallera, enraho-
nant ab un altre jove al costat. En Llorens, que quedá mut uns quants moments, després preguntá y encare tartamudejant á n' en Pep (un seu company que anava al costat d' ell), qui era aquell jove, y l' altre, inconscient, sense més ni més, l' hi respongué qu' era 'l seu promés, el que 'l diumenge passat l' había anada á demanar.

¡Quin desengany més gran! ¡Pobre Llorens! Va passar per davant d' ella y ni sisquera 'l va mirar.

Malehint sa mala sort, va anar continuant la passada, tot groch y esma perdut. Aquella gent que se 'l miraban, l' hi apareixia que 's mofessin de la seva fatalitat. Fins va dir á n' en Pep que volía marxar, perque 's trovaba malament. Pró l' altre l' hi va dir:—Carat, ¿qué dius? Animo y fora. Justament are que s' acaba. Vaja, no siguis canalla.—

No tingué més remey; ab tota la pena va esperar fins acabat los tres toms.

Després, quan tota la colla se 'n va anar á la taberna, en Pep 'l va fer seguir, tant si com no, ab ells; puig com que tot lo que había passat á n' en Llorens ho había notat sense darli á compendre, lo volia distreure.

Prou miraba d'alegrarlo, més ell sempre estava ab lo cap baix.

Més allí van comensar á beure y 'n Llorens (cosa que no ho havia fet may), bebia un got derrerera l' altre. ¡Qui sap si ell tot sol 's volia treure la tristesa! Be devia ser aixís, perque no pará fins que ja havia perdut l' esma per alsar lo beure á flor de llabi.

Sortí de la taberna ja fosch, y á las palpentas, anava pel carrer tintinejant á la ventura.

Entre 'ls disbarats que deya, hi barrejava 'l nom de la Merceneta, Y amenassava al seu promés, alsant 'ls punys com si 'l vejés al seu davant, ben aprop d' ella.

¡Pobre Llorens! Sens' esma, en lloch d' anar á can Titus, s' encaminaba poble enfora, anant á raure al peu d' un barranch, ahont, entrebancantse, va caurer á dintre.

Y allí, mal ajegut, de boca terrosa, se va anar adormint, adormint, tot barbotejant:

¡El ma... taré...! ¡El mata... ré...!

JOAN TRIAS Y FÁBREGAS.

SECCIÓ POLITICA

El Liberal en Barcelona está de festa ja fá dias.

Ni que la Providencia 's cuidés d' arrodonir sos interessos, li marxarian 'ls assumptos tant á pleret ni trobaria tants motius pera explotar la insana curiositat d' una gran part del nostre poble.

Com si no fós prou la célebre vaga dels manyans del plá de Barcelona, á la que s' hi afegi á estonas la dels lampistas y carreters donantli motiu pera eixir á llum fet un brás de mar, replé d' informacions de totas menas y per tots los gustos, que ab aixó si que no hi mira prim, vé 'l procés de l' assassinat de en Garcia Victory en la ruidosa causa per jurats tinguda á lloch en la Audiencia de Barcelona.

Y altra vegada 'i tenim atrafegat donantnos compte de la causa y 'ls incidents ab una prodigalitat de paraulas que enamora, publicant retratos, biografias, interviews, omplint lo diari no més que ab la ditxosa causa y capsantho tot ab titols retumbants que serveixen pera engrescar al grós públich. Aixó si, no li demaneu son parer respecte al

resultat de la vista, ni las consecuencias del fallo, *El Liberal* no s' en preocupa de tenir criteri, ell dona las noticias, las estiragassa, engrandeix, multiplica y fins las inventa, si volen, pero ell no pensa, ni sent, ni raciocina.

Ben clar y castellà ho diu tranquilament al final de la ressenya: *Nosotros hacemos información sin comentarios; estos que se los haga cada lector á su gusto.*

Y ben fet que fán los *hombres de El Liberal*. Vaya una feyna que 'ls donarian si 'ls fessin pensar ab 'l cap; si á n' ells ja 'ls marxa 'l negoci pensant ab 'ls peus.

Unas quantas quartillas, un parell de llapideras, un bon xich de pell groixuda y cammas, camas, sobre tot camas.

Vés que 'n treurien d' exprémer 'l cervell si no més espatllant sabatas, també logran bé l' objecte.

*
* *

Y la sort 'ls protegeix aquestos dias.

Agotats los temas de las vagas, llesta la causa de la Audiencia ¡paf! 'ls hi explota la caldera del Pont de Vilumara. Es á dir, á n' ells, no, als pobres infelissos que hi treballan afanyant honradament lo pa de cada dia.

Y 'ls *hombres de «El Liberal»* més contents que un jinjol, agafan lo tren y cap á Manresa faltan camas.

Y alsa, á omplir columnas y més columnas, ab una série de disbarats que esparveran, matantne 3 vegadas més dels que varen quedar al siti, avuy dient aixó. demà, alló, demà passat un altra cosa, barrejant lleys y autoritats, patrons y obrers, luxo y miseria ab una xanfayna horripilant. Y ab aquella tranquilat que 'ls ha dat 'l poch seny de que disfrutan, entremitj de quadros al viu ó visitas als morts, exclaman, fent un comentari, per casualtat, porque ells fan *informaciones sin comentarios*:

«Con el sistema actual de fabricación, con la maquinaria que por gala, se usa, lo extraño no es que mueran los operarios, lo extraño es que vivan.»

Y ja està dit, aném per un altre.

Ja fán bé ja de fer *informaciones sin comentarios* porque 'l dia que 's descuidan fican tots dos peus á la galleda.

¡Infelissos! què saben ells del sistema actual de fabricació, ni de la maquinaria qu' aquí s' usa! Si no han vist més màquines que las de fer moneda de la Seca de Madrid, ó las rotativas dels seus diaris!

Lo extraño no es que mueran los operarios, lo extraño es que vivan.

Si que ho es d' extrany, sí, senyors de «El Liberal» pero no per culpa de las màquines. No hagueran viscut, no, á creurer á tots vostés allavoras que explotavan lo del *último hombre y la última peseta*: allavoras que 'engrescats ab 'l negoci que la guerra produhia, atiavan sens compassió pera que hi anessin tots los pobres cap á Cuba.

No 'n feu de comentaris, creyeume, senyors de «El Liberal» en Barcelona. Pera ferlos no n' hi ha prou sabent espatllar sabatas. Acontenteuse, mentres rají, explotant las vagas, las guerras, los fets sensacionals, las desgracias més horrendas.

Feu com los corbs que no més xisclan al ensumar la victima. Quan la tenen á morro, mossegan, bequetejan, pero no pensan.

Aquesta es la vostra feyna.

L' *ilustre gefe* dels gamacistas, lo senyor Maura, en un discurs qu' ha pronunciat á Valladolid, ab motiu de *reorganizar las huestes castellanas* ha fet una frase que passarà á l' historia.

Y es al mateix temps un verdader diagnòstich del mal que venim sofrint los catalans.
«*Castilla es el nervio de la nación. Sin Castilla no hay patria.*»

Ja ho veuen: *Castilla es grande y Maura su profeta.*

Y veus aquí que sent *Castilla el nervio de la Nación*, ja sabem aré 'l mal qu' afigeix á Catalunya.

Pateix dels nervis.

Un senyor diputat vol afirmar al Congrés que si 'n Pidal, l' embaixador de Roma, no contesta á las cartas del Ministre referent á la reforma del Concordat, en cambi li escriu y telegrafia pera que no destituheixin al alcalde de Sama (Asturias).

No compreném l' extranyesa que li causa á aquell senyor diputat la conducta del embaixador de Roma.

Los cacichs, á tots moments y en tots los llocs, s' han de recordar de las personas que 'ls serveixen.

Y ab preferencia á tota altra mena d' assumptos donchs res hi há tant important en la vida politica com lo manteniment del caciquisme. ;No faltaria més!

Tant á Sama, com á Roma,
tant á Roma com á Sama
qui vol conservar la fama
s' ha de portar com un home.
Y en Pidal que vol la moma
diu, qui no plora, no mama.
La mar com més té més brama.

Corolari:

Consideracions sobre 'l final de la causa García Victory

N' estém forsa de desbaratats; bastant més de lo que convindria. Que 'l jurat, obehint á la veu de sa consciencia, declarés la inculpabilitat del precessat Riera está bé, perfectament bé. A sas mans deixa la lley la sort dels acusats y van al pal, á lo presó ó al carrer, segons son judici que l' hem de suposar sempre recte, tant com en la part de consciencia consideran recte 'l judici dels magistrats los contraris de la intervenció del poble en aquestas questions tant delicadas. D' homes es l' errar y lo mateix poden errar los uns que 'ls altres, com lo mateix uns que altres poden trobar un fallo que sia 'l reflexo puríssim de la Justicia eterna.

No es per aquest cantó que 'ns las volém enfilear avuy. No fós més que per l' horror que causa als autors de tanta y tanta injusticia eom s' ha fet al amparo de lo que anomenan ordre 'ls homes més desbaratats de la terra,

no atacariam la institució que 'ns regalá l' esclat revolucionari del xeixanta vuyt. Mentres la justícia, encarnada en los magistrats, pugui saltar d' una banda al altra per la sola capritxada d' un ministre; mentres un jutje pugui ser llensat com una pilota de Barcelona á Cádiz y de Cartagena á la Corunya sens altra rahó que la del porque si que invocan tant sovint los homes del ordre, 'l jurat, ab tot y sos defectes, ab tot y la manera crua com la lley mana férloshi las preguntas, no 'ns fá cap mica de nosa als que al ordre ni al desordre 'ls hi debém rés; al contrari, que á ell se deu que molts escriptors que haurían anat á raure en un presiri, hajan pogut seguir 'passejant com homes honrats que son per alli hont no s' hi haurían, de segur, pogut passejar si 'l judici no hagués anat á cárrech de ciutadans del tot independents de las capritxadas del ministre.

No es per aquest cantó que 'ns las volém enfilear. Es per la actitud estranya que prengué 'l públich després del veredict.

Qui hagués vist certa part de Barcelona á altas horas de la nit del dissapte aclamant febrosament al que acabava d' escapar d' un presiri per la gran habilitat del advocat defensor, se n' hauria fet creus de lo que succehia. Es clar que era una de las tantas formas de desfogarse contra aquesta porqueria dels conservadors y dels sagastins que posa al encant la propietat, la vida y la honra de tots los ciutadans; es clar que no eran res més que aixó 'ls barrets trets al pas del processat y las aclamacions al home deslliurat que havia tingut feya poch la vida en perrill; pero aixís y tot, no té explicació de cap manera ni la actitud del processat ni la del poble: aquell tenia de retirar-se al Pirineu á pasturar bous, en un recó en que pogués concentrarse cada dia y cada dia ferse més cárrech de sa situació actual y de la que havia tingut á la presó de Barcelona, pera agrahir á son defensor los desesperats esforços que vá fer pera treurel de las urpas de la mort. Tampoch té explicació la actitud del poble que debía ser de més reculliment. La alegria del dissapte no tenia de ser alegria bullanguera; ben lluny d' aixó. Debia ser altra mena d' alegria; la de que 'l caciquisme havia rebut una altra punyalada de mort, preparantse pera darnhi una de nova cada dia en la vida social, que conservadors y sagastins han fet casi impossible, porque no hi ha crim que no amparin, baixesa que no fomentin, indignitat que no estigan disposats á cubrir ab sas alas de rata-pinyada.

En Riera buscant aureola y 'l poble danthi á tot pler nos fán pena de debó, porque proba un desequilibri que 'ns portará allá mateix hont nos ha volgut portar la purria d' Espanya. Si 's vol, no 'ns hi portarán los mateixos homes d' avuy; pero 'ns hi portarán uns altres, que tot vé ser hu. Un poble desequilibrat se 'l maneja de cūalsevol manera; se li fa aclamar la

guerra, la pau, la llibertat, las cadenas, tot ab lo mateix alé, porque del bé y del mal no se 'n dona compte. Tot lo poble francès convertit en jutje del malaventurat Dreyfus cometé la indignitat mes grossa de la terra. Tot lo poble de Barcelona posantse de la part d' en Claudi Feliu y Fontanills n' anava á cometre una altra.

Y es que 'ls pobles no 'n solen ser d' equilibrats. Guardém lo jurat, ja que las baixesas dels partits polítichs lligan de mans als jutjes; guardemlo, respectém son fallo, alegrémnoson, segons cóm; pero que acabi aqui la intervenció del poble.

D' altre manera baixarém los grahons, en lloch de pujarne uns quants cada día. Travallém tots pera que la ley del jurat sia reformada, no en lo sentit á que aspira la púrria conservadora, sino en lo seu perfeccionament, que 'l tribunal popular pugui dir sí ó nó y que també, si un ó deu duptes té, que pugui obrar com obra cualsevol quan te'ls seus duptes sobre acusacions no prou claras. Dir nó de vici, y per por de no poder dormir de remordiment, llensar á un home al carrer que demá pot ser autor d'un altre assassinat d' un altre robo, d' una altra violació, d' una altra estafa, es de gran responsabilitat. Dir sí, no veyentho clar, es horrible. Y del sí y del nó no n' escapan los pobres jurats, y de las preguntas insidiosas tampoch n' escapan devegadas, porque 'ls magistrats, per qué no dirho, s' hi habituan massa ab lo crim, y en cada acusat no hi veuen un acusat, sino un culpable. Mil vegadas de cada nou centas noranta nou. Quina tristesa!

Lo jurat no es aixís; no hi té la habitut de la condemna, y aixó es sa garantia millor d' acert.

Critiquém lo que passá 'l dissapte. Culpém al perdonat de poca-solta al no fugir de moment á un recó de mon, y al poble del frenétich entusiasme que de cap modo 's mereixia en Riera. Admirém l' esforç del advocat defensor y manifestémli d' una manera ó altra. Y res més. Al caciquisme aplanémlo ab energias saludables y no truquém may á la seva porta, ni per demanarli ajuda quan es tot-poderós. Ab los escorsons, fora dels porchs, no hi ha bestias que hi busquin bromas, porque totes ne surten malament y de sa picada 'n moren noranta nou de cada cent. Los porchs son los que s'hi debategan.

Recordémnoson d' aixó, que devegadas no tot es culpa dels cacichs conservadors y sagastins, sino dels que 'ls hi trukan á las portas, dels porchs que han viscut á las sevas costellas y porque un día n' han rebut una picada en una part més delicada que 'l morro ab que furgan la terra buscant tófonas, se tornan de cop y volta homes de bé y aixecan la bandera de la redempció que havian combatut al costat dels enemichs del poble.

Es una veritat com un temple lo que dihéu, encare que á alguns dels que are més cridan los hi cogui una mica.

De La Renaixensa.

Aplech catalanista de la vila d' Almenar

Gojós pot estar lo Segrià per haver sigut escenari del gran acte de patriòtica propaganda que 'ls apóstols infadigables de las doctrinas proclamadas per la «Unió Catalanista», porta-estandart venerable de las Bases de Manresa, han celebrat en aquell llinar de Catalunya.

A las tres próximament comensá 'l passat diumenge 'l gran acte á la plassa de la població, plena de gom á gom per una compacta concurrencia de vehins y forasters en nombre d' uns tres mil, segons los nostres cálculs, que potser resultan una mica massa moderats.

Prengué la paraula 'l senyor Banyeras Renyé (don Joseph) president de «Lo Segrià», demanant que escoltessin atentament las paraulas dels apóstols de la santa idea de la Patria. En nom d' Almenar en particular, y en general de tota la comarca segrianesa, saludá á la «Unió Catalanista» que tants sacrificis s' imposa pera portar als recons més amagats de la terra catalana la fructífera llevar del Catalanisme. Manifestá que estava impacient pera sentir la convincent paraula dels oradors y per aixó dava terme, oferint avans la presidencia á don Joseph M.ª Roca, actual president de «La Unió.» S' alsá 'l senyor Roca, que 's mostrá agraït dels conceptes expressats pel senyor Banyeres, acceptant l' oferiment y demanant als assistents que 's fixessin bé en lo que dirian los que l' havian de seguir en l' ús de la paraula. Venim, digué, á repetir un dels actes que s' están realisant per totas las encontradas de Catalunya, sense demanar vots ni pretendre fer regidors ni diputats á Corts, sino solzament á inculcarvos las sanitosas doctrinas del Catalanisme. Nos havéu rebut com á germans de Patria y no vos havéu equivocat, porque tots som catalans.

No dupto de que un poble tan honrat com aquest es, abrassará tan santa causa, formant dintre poch temps en los rengles innombrables de la «Unió Catalanista.»

Los dos discursos se vegeren interromputs y coronats al final per llarchs picaments de mans, essent felicitat lo senyor Banyeres pels amichs y coneputs.

Lo Secretari procedí á la lectura dels representants y adherits al acte, que eran casi todas las entitats y periódichs que forman á las filas dels nostres ideals, á més de molts particulars de diverses y apartadas poblacions.

Cedida la paraula al senyor Bergós, parlá en nom de la Associació «Catalunya» de Lleyda dihent que, com á fill que es del treball, suprimeix formes retóricas, sobretot en temps en que es millor saber pensar y contar bé. Tothom diu y á tot arreu se sent la mateixa expressió: que aixó no pot anar, que no podem seguir per aquesta via y que es necessari acabar ab los que mangonejan la cosa pública, y aixó se sent dir més quan sona 'l corn del agutzil avisant lo pago de las contribucions ó l' embargarvos las fincas, quan no pendreus los fills que 'ls posan á la mà l' arma ab que tal volta tindrán d' esclavitzar al poble. Mes lo Catalanisme 'n protesta de tot aixó. Ab la llógica dels números, proba 'l senyor Bergós com no pot ser que aixó sia durable, per la xifra espantosa que té de pagar cada individu al Estat, y concretant lo cas á Almenar, treu lo compte de sa escandalosa tributació, sense que per aixó aquesta vila obtinga del Centre una mala carretera. Diu que lo Catalanisme es lo testament de 'n Jaume d' Urgell, la veu de protesta de 'n Çagarriga contra 'l Parlament de Casp, la de 'n Bach de Roda y de 'n Rafel de Casanova sostenint la espasa enlayre, que avuy hi manté encare la «Unió Catalanista.» Tots ios catalans estém obligats á defensar la patria y tots servím, tan si tenim la testa acotxada pel pes dels xeixanta, com si 'ns somriuhen 'ls primaverals vint anys. Y que en tot cas, los Pirineus que 'ns cridan y ns animan á fer via en la noble tasca, serán prou grandiosa tomba pera 'ls defensors de Catalunya. Lo públich ovacioná al orador.

D. Candi Closa comensá sa peroració expressant que donava per ben empleadas las molestias é incomoditats del viatge, sols pera assistir á tant hermosa festa. Digué qué res podem esperar de Madrit, fora las quintas, quin sistema de servey militar fueiteja de valent. Preguntá al auditori si volia donar sos fills pera que vajan á soldat, ressonant totseguit una contesta negativa. Lo sistema que atmet lo Catalanisme es lo de servey voluntari, com lo tenen á Suissa, Estats Units y á Inglaterra, á la que, apart d' aixó, combaté, á causa de la vergonyosa y humillant campanya que sosté ab los boers. Recriminá la imposició dels consums, interrogant si es possible que hi haja ningú capás de defensarlos, sentintse entre 'l públich crits de ¡fora consums! Doná grans mercés als segrianesos pei la gran rebuda que dispensaren als catalanistas y posá punt á son brillant discurs ab lo crit sagrat de nostres

majors de ¡Via fora lladres!, que fou acullit ab inussitat entussiasme y frenétichs aplaudiments.

Iniciá son parlament lo senyor Roger de Lluria en representació de *La Comarca de Lleyda*, demanant un aplauso pel poble transvaalench, quina causa, aá ardiment tant mascle defensada, es similar á la nostra. Lo Catalanisme no vé á imposar formas de govern, cosa molt accidental en la vida dels pobles, com tampoch vé á demanar quatre miserables xavos, al estil dels partits raquítics, sino á reclamar lo dret de ser amos de easa nostra. No volém que 'ns governi gent que no sab dir «setze jutges». Som majors d'edat y no necessitém la tutela de gent forana. Digué l' orador que, si be hi ha catalans que forman al costat dels nostres enemichs, aquestos sols tenen de catalans l' origen, que la casualitat ha volgut fos aquí, pero 'l cos y la conciencia 'ls tenen allá. Anatematisá 'l caciquisme y digué que las Bases de Manresa tenen de considerarse com á minimum de las nostras aspiracions. Feu una acertada comparació entre 'l carácter eminentment práctic y estalviador del poble catalá y la vicsada y disbauxadora rassa del centre. Aquesta sols te de práctica 'l procurar aprofitarse del pressupost, fruyt del nostre treball, entregantse, per altra banda, á malgastar lo miserable sou que 's defensen en l' asquerós *espectáculo nacional*. A nosaltres no 'ns entussiasman los toros, ni som aficionats á la *manzanilla*, ni á la degradant borratxera: solsament nos mou la freda rahó. Volém los fills pera treballar; no pera viciarse en los cuartels. Volém que, ja que aquella gent ignoran lo nostre dret, poguém fallar aquí nostres plets y causas. Venim á demanar l' amor á Catalunya y no á buscar vots en vespras d' eleccions. Acabá dihent qu' ell sols accepta 'l lloch del sacrifici, y sempre al costat de la «Unió Catalanista», fins al dia en que, desfeta aquesta artificial armadura del Esta espanyol, poguém gosar la més complerta autonomia, salvantnos aixís del geueral enfonzament. Grans aplaudiments.

S' alsá 'l doctor Martí y Juliá en nom del vell campió *La Renaixensa*, periódich que per l' espay de trenta un anys que conta de vida, ve defensant ab la enteresa é integrisme de sempre la sagrada doctrina de la Patria. Ab igual criteri que aquest periódich, va extenent la «Unió» son programa; al revés dels partits polítichs, que sols s' afanyan per alló que pot donarlos fruyta immediata. Lo Catalanisme predica la unió de tots los catalans, la germanor del nostre poble, y per aixó dintre del Catalanisme tothom hi te cabuda, vells y joves, donas y homes y fins los noys. Fa pública la necessitat de que fins los obrers tingan representació directa y intervenció en los

assumptos comunals. Evidencia que 'l Catalanisme no preté traslladar lo Govern de Madrit á Barcelona, y per aixó volém Corts que en tot lloch puguin reunir-se. Defensá la democràcia eminent de nostra causa. Nosaltres, digué, anirém fent via, predicant arreu la *bona nova*, encare que no poguém gosar dels fruyts dels nostres esforços fins á época llunyana, que, per sort, va apropant-se á grans passas. Fou saludada sa il·lògica peroració ab una salva d' aplaudiments.

Lo seguí 'l senyor Folguera en representació del «Centre Catalá» de Sabadell. Saludá als pagesos del Segriá en nom de las industrias d' aquella població. Tots som catalans, obrers dels tallers y obrers del camp. Tots treballém y, malgrat nostras fadigas, á res podém arribar, res podém fer, perquè tot se 'ns ho xucla gent forastera. (Grans aplausos.) Nos administran los més descarats y 'ns gobernan los més atrevits. Creu que lo principal es una administració honrada y unas lleys que garantisin la vida social de Catalunya, donchs, en quan á fermes de govern, igual pot haverhi bonas repúblicas com bonas monarquias. Explicá la constitució de la «Unió Catalanista», de la que digué que 's l' acoblament de tots los catalans, guiats per l' amor á la Patria. Es una entitat do baix á dalt y no al contrari, perquè 'ls de dalt no fan sino posar en práctica la voluntat de la gran familia catalanista que 'ls elegeix. Recordá qu' ell fou lo president últim de la «Unió» y, no obstant, es avuy un soldat ras á las ordres del que, tant digne, ocupa actualment sa presidencia. De manera que treballém, no per cap medro personal, sino pera servir al país. Referint-se al centralisme, digué que si venia un foraster á barrejar-se en los assumptos de casa nostra, lo foragitaríam, donchs tots som amos de Catalunya y debém treballar pera escombrar de casa nostra 'l govern dels estranys que venen á arrebastarnos lo nostre dret. Unimnos tots pera treballar junts, pera conseguir aviat la llibertat de la terra catalana. (Sorollosos aplaudiments.)

Prengué, per fi, la paraula 'l senyor president de la «Unió», don Joseph M.ª Roca, dihent que si algú había dubtat per un moment de la virtualitat del Catalanisme, s' animaria aquí al veure afuesta gran munió de gent treballadora, escoltant ansiosa las predicacions de la santa causa. Gent treballadora que passa afanys y penas sols per atipar la bretolada que 'ns desgoberna. Al trobar-me aquí, afegí. enmitj dels laboriosos sagrianonchs, emocionat d' ardiment, me torno més catalanista, pera reclamar tota la llibertat de que es mereixedora y necessita Catalunya. Pena fa de recordar que fins se 'ns arriba á treure dels llochs oficials per no saber parlar castellá. Ab

sentidíssimas expressions recordà la mort de la seva mare, quan li feya las darreras recomanacions en la mateixa llengua que li ensenyava al bressol, Quan veig que aneu treballant pera deslliurar vostres fills del odiós servey militar, obligatori pels que no tenen trescents duros, quan veig, continuà 'l senyor Roca, que vos aneu afanyant pera salvar vostrao hisendas del fisch, per pagar las contribucions, y moltas voltas encare haveu d'anar per aquestas carreteras á demanar almoyna, m'ompleno d'indignació, y més al contemplar aquestas caras honradas, plenas de dignitat, colradas pel sol y arrugadas pel treball. Treballém pera la llibertat de Catalunya, que es la nostra llibertat, porque no serém nosaltres lliures fins que ho sia la nostra Patria. No defallirém ni 'ns cansarém en la nostra tasca; y quan los empresonaments minvin los rengles dels patricis, de nous ne vindrán á ocupar lo seu lloch ab valentia. Y no pararém fins á alcansar las llibertats de la terra catalana, y si no 'ns las donan demanantlas, las exigirém, y si aixó no 's prou, també 'ns las sabrém pendre. Dirigi després una afectuosa excitació á las donas pera que fassin á sos fills ben catalans y 'ls ensenyin á estimar á Catalunya, treyent de sos llavis las cançons pornogràficas que 'ns importan de fora. Recomaná que s'hi flixin be en aixó, porque ja sabeu cóm nos tornan los fills després d'havernoslos prés pera tancarlos en las immoralitats dels cuartels, hont s'hi perden fins los hàbits del treball y s'arriba alguna vegada, sortit d'allí, á maltractar la venerable figura de la mare. Aixó, digué, á casa no s'aprén.

Excitá als fills de la comarca á que vajan á continuar sos noms en las llistas de la Associació pera ajudar á aquestas en sa tasca, donchs si no contribuhim á la propaganda dels ideals, no 'ns podrém queixar de las imposicions del centralisme. Y després de donar las gracias per la coral y entusiasta acullida que 'ls havia donat Almenar y tot lo Segriá per hont havían passat una tronadora tempestat d'aplaudiments senyalá la fi del grandió discurs del digníssim patrici que tant acertadament, per bé de la Pàtria, presideix la respectable Junta Permanent de la «Unió Catalanista.»

S'entonaren *Los Segadors* y 's donaren frenétichs crits de visca Catalunya, la «Unió», Almenar y 'l Segriá.

NOVAS

—Ab gran satisfacció nostra podém comunicar als nostres llegidors que á la fi, y vencent tots los obstacles que s'hi oposavan, s'ha constituït en la ciutat de Vich, ab lo nom de «Catalunya Vella» una societat catalanista desinada á engrossar lo nombre de las moltas que ardidament treballan pe-

ra regenerar y lliurar á nostra Patria del jòu ignominiós que la envileix y esclavitza.

La norma perque 's regirà la novella entitat vigatana pera la consecució de las reivindicacions patrias es la norma santa y salvadora del Catalanisme sintetisada en las Bases estatuhidas en la memorable Assamblea de Manresa pera la «Unió Catalanista, com pot veurers en lo manifest que publiquem á continuació y que s' ha escampat ab profusió per tots los indrets de la comarca vigatana.

Diu aixís:

«Catalunya Vella.—Centre Catalanista de Vich.—Als vigatans: Los fundadors d' aquesta Societat anuncian á sos benvolguts compatricis la instauració de la mateixa. Fins are no s' havia cregut aquí d' absoluta necessitat la creació y funcionament d' una associació declaradament catalanista. En totas las empresas patrióticas encaminadas al foment d' aquest nous ideals, las corporacions entitats existents en la població havian sabut unir-se y agermanarse en una acció comú, conseguint resultats que aplaudi y admirá tota Catalunya. No retreurem fets ni recorts dels nostres dias, perque ningú 'ls desconeix ni per res se necessita.

Pero las cosas s' han cambiat molt en ben poch temps. Avuy en las principals poblacions de Catalunya 'ls circuls, associacions ó lligas catalanistas son lo centre d' acció de tota política general, provincial ó municipal que tendeix á la complerta restauració de tots los organismes públichs, matant en lluyta convenientment preparada y sàbiament ordenada tota la activitat perfidiosa del caciquisme, que es lo major enemich que tenen los nostres ideals patriótichs. En aquest centres se vigorisa l' impuls colectiu, 's renovan las forsas, s' encomanan los entusiasmes y 'l color de vida que hi ha dintre d' ells s' escampa per las poblacions y 's defundeix per las comarcas desvetllant als pdormits, refent lo valor dels desconfiats y produhint una atmósfera ardorosa, pero sana que talment s' ha de dir que renova la vida pública.

La ciutat de Vich no te tants enemichs á qui combatre com altrás més desventuradas poblacions del Príncipepat de Catalunya. Ella s' avansá á totas en atuhir al caciquisme y en portar á las Corts diputat propi que defensés los nous ideals, pero fets posteriors, que no cal retreurer, han demostrat que la desgrogació de forsas podria algun dia portar un descoratjament un feblesa, que deslluhiria totas las gloriosas victorias d' altres temps. *Catalunya Vella* preté ser lo centre d' unió de totas aqueixas forsas, preté tornar á juntarlas en una empresa de restauració general, en una empresa política y antipolítica á la vegada: política perque cal donar á las cosas lo nom que 'ls pertoca, y antipolítica perque, fidels á las prácticas generals del Catalanisme, sa principal missió ha de ser acabar d' ofegar tots los ressabis de partit que, d' uua manera ó altra, dificultan la reorganisació de totas las forsas socials, ab una finalitat excludivament patriótica, ab la finalitat de fer desapareixer del tot la política de la vida social y pública, que no 's

cuydin de la administració del poble mes que 'ls que se 'n han de cuydar: los concellers municipals, del municipi, los diputats regionals, de la regió; y 'ls governants, del Estat, y que cada hu s' apliqui á sa feyna diaria, amament tantols á que aquesta prosperi y prosperin ab la feyna de tots la riquesa y la moralitat públicas.

Catalunya Vella, en las ideas generals del Catalanisme, accepta, sens perjudici de las aclaracions particulars que puga fer en sos actes privats y públichs, los principis generals ja coneguts de tothom: la llengua catalana ab carácter oficial y que sian catalans los que á Catalunya desempenyin càrrechs públichs; Corts catalanas, no sols per estatuhir nostre dret y lleys civils, sino tot lo que 's refereixi á la organisació interior de nostra terra; que catalans sian los jutjes y magistrats, y que dintre de Catalunya 's fallin en última instancia 'ls plets y causas: ésser árbitres de nostra administració, fixant ab entera llibertat las contribucions é impostos, y la facultat de poder contribuir á la formació del exércit espanyol per medi de voluntarias ó diners, suprimint en absolut las quintas y llevas en massa y establint que la reserva regional forsoza presti servey tantols dintre de Catalunya.

En l' ordre particular ó local vol una complerta autonomia municipal, y aquest será uns dels principals objectes que perseguirá la Associació, donant á conèixer primer lo seu pensament y esforsantse després en reunir medis per durlo á la pràctica, sempre á compás del moviment general catalanista.

Pero *Catalunya Vella* no s' accontentará ab la acció que forsozament s'ha de dir política, sino que indirectament y en totas las formas hue puga contribuirá á fer estimar los ideals de restauració que persegueix, á fomentar l' amor á Catalunya y especialment á aquest reconet de Patria que ha sigut lo bressol de tots nosaltres. Demanarém á la literatura, al art, al excursionisme 'l seu concurs y cooperació y procurarém quo 'l domicili de la Societat sia per tots los medis possibles un foco constant d' animacio y d' entusiasme que ajudi á la obra que aném á empenpre.

Que vingan, donchs, tots los nostres conciutadans á fernos companyia, que vingan tots á formar aquest estol de bons y desinteressats patricis á qui hem donat lo nom de *Catalunya Vella* perque, geogràfica y moralment considerat, aquest nom era 'l que li corresponia. Que vingan tots, que quants més serém més poderosos serém y més haviat podrém assolir lo triomf de la noble causa. Un alé de joventut l' ha fet neixer aquest estol y la joventut es lo porvenir. Veniuhi tots y ab la ajuda de Deu farém ab valor y alegria la fatigosa caminada.

Los fundadors de «Catalunya Vella».—Vich, 19 de Janer de 1902.»

Las condicions excepcionals que adornan als fundadors d' aquesta societat y la bona acullida que ha tingut, fan esperar, á no trigar gayre, abundosos fruyts de la seva sembrada.

LO CATALANISTA felicita als iniciadors y saluda á la novella Associació al crit de ¡Visca Catalunya!

Imprempta y Enquadernacions de P. Tugas.—Travessia de la Rambla, 9.—SABADELL